
Жук Михайло¹⁰

Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
м. Суми, Україна

ORCID: [0009-0004-9658-975X](https://orcid.org/0009-0004-9658-975X)

E-mail: sumy_zhuk@ukr.net

УКРАЇНСЬКА ОСВІТА 4.0+: АДАПТИВНА ВІДПОВІДЬ НА РЕАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВА ПЛАТФОРМА «ПЛАН МАРШАЛЛА ДЛЯ УКРАЇНИ»

Адаптивна можливість «План Маршалла для України» передбачає післявоєнне відродження країни як високотехнологічної держави. А це запровадження формування в Україні людського капіталу, що відповідає пріоритетам 4.0 (4-ї промислової революції, індустрії 4.0, сучасного інноваційного цифрового суспільства). У розвинутих країнах ці задачі розв'язує освіта 4.0. При цьому здійснюються активні дослідження освіти 5.0, освіти 6.0. Україні потрібні швидкі транзити сучасного досвіду ЄС та провідних країн світу.

***Ключові слова:** розвиток 4.0, освіта 4.0, трансформації української освіти, освітні транзити.*

***Ukrainian Education 4.0+: Adaptive Response to Real Challenges and Possible Platform of the «Marshall Plan For Ukraine».** The Marshall Plan for Ukraine envisages the post-war revival of Ukraine as a high-tech state. And this involves the introduction of the formation of human capital in Ukraine, which meets priorities 4.0 (4th Industrial Revolution, Industry 4.0, Modern Innovative Digital Society). In developed countries, these tasks are solved by Education 4.0. At the same time, there are active studies of Education 5.0, Education 6.0. Ukraine needs fast transits of the modern experience of the EU and the leading countries of the world.*

***Keywords:** Development 4.0, Education 4.0, Transformation of Ukrainian Education, Educational Transits.*

Вступ. В Україні іде війна. Єдиною гарантією безпеки після перемоги є членство нашої країни в ЄС, НАТО та розбудова України як сучасної інноваційної, цифрової та високотехнологічної держави. Саме на це спрямовано план Маршала для України, що потребує швидких економічних і соціально-політичних реформ на шляху до реалізації в Україні тренда 4.0 – «4-ї промислової революції», «індустрії 4.0», інтеграції в «глобалізацію 4.0», а також інноваційного формату людського капіталу. Саме це є завданням «Освіти 4.0» з опрацюванням моделей освіти 5.0, 6.0. Для ефективного розв'язання зазначених проблем Україні потрібні оптимальні транзити сучасного досвіду. І в першу чергу досвід ЄС, який відображено в пріоритетах розвитку освіти в реалізації рамок компетенцій та сучасних програм їх реалізації, сучасних освітніх трендів і проєктів. Транзити потребують адаптації до програм розвитку ЄС 2021–2027 рр., а також вивчення досліджень таких світових аналітичних центрів, як Світовий економічний форум.

Мета, методи і підходи. Метою дослідження є визначення адаптивних можливостей прискорення використання європейського та світового досвіду

---

¹⁰©Жук Михайло (Zhuk Mykhaylo)

розбудови «Освіти 4.0» – випереджальної цифрової освіти, що готує до адекватної реалізації людського капіталу в умовах постійних змін та розширення сфери впливу штучного інтелекту. В дослідженні використовувались методи аналізу та синтезу, дослідження віртуальних і друкованих джерел, «міксаналітики», системного аналізу. Серед підходів автор використовував проблемно ресурсний та індикативно-технологічний виміри освіти.

Основні результати. Тренд «Освіта 4.0» як відповідь викликам сучасного етапу реалізації 4-ї промислової революції найбільш активно розробляє така провідна світова аналітична фундація, як Світовий економічний форум (СЕФ).

Як приклад звіти «Каталізатор освіти 4.0: інвестування в майбутнє навчання як відродження спрямоване на людину» («Catalysing Education 4.0 Investing in the Future of Learning for a Human-Centric Recovery INSIGHT REPORT MAY 2022. WEF») [2] та «Визначення освіти 4.0: таксономія майбутнього навчання» («Defining Education 4.0: A Taxonomy for the Future of Learning. White paper January 2023 WEF») [3]. В Україні презентовано програму «Освіта 4.0. Український світанок», але її успішна реалізація, на нашу думку, потребує постійного розширення відповідно до нових аналітичних підходів, які постійно оновлюються [1]. СЕФ постійно оновлює інформацію про аналітичні дослідження [6].

Транзити як ущільнювачі розвитку української освіти потребують адекватності підходів українських реформаторів пріоритетам та програмам розвитку освіти в ЄС. На сайті Європейської комісії виокремлюють такі завдання розвитку освіти та навчання на 2025 р. (використано Google перекладач) [4]: 60% недавніх випускників професійно-технічної освіти на роботі мають отримати користь від навчання у процесі професійної освіти та навчання; 47% дорослих у віці 25–64 років мають брати участь у навчанні впродовж останніх 12 місяців.

В ЄС реалізується програма «Наступне покоління» (Next Generation, 2021-2027) [5]. Одним із пріоритетів цієї програми є масово доступний 5 G інтернет. Нагадаємо, що 2023 рік є роком набуття навичок в ЄС, при цьому саме навичок, а не компетенцій [7]. Компетенції певного спрямування формують певну «рамку», яка потім набуває практичного виміру в реалізації певних програм, що структурують компетентності на рівні навичок (skills). Рамку цифрових компетентностей (DigCompEdu2017 р.) затверджено в ЄС у 2017 р., а вже деталізовано в програмі Digital Europe Programme and Repealing Decision (EU) на період 2021–2027 рр. за 22 напрямками. Таким чином процес виглядає так: формується уявлення про пріоритети, затверджується рамка компетенцій, приймається відповідна програма. А в процесі реалізації програми

можуть виявитися нові цілі, які раніше не виокремлювалися, тож буде порушено питання про нову рамку компетенцій. Як приклад розглянемо формат освіти впродовж життя (LLL). Європейську рамку ключових компетентностей освіти впродовж життя нормативно визначено у 2006 р., а вже у 2018 р. схвалено її нову редакцію.

Висновки. Розбудову в Україні програми «Освіта 4.0» пов'язано з певними викликами, що потребують відповідей.

1. Реалізація «Освіти 4.0» потребує інтегрованого комплексу реформ з інтеграції України в тренд 4-ї промислової революції, індустрії 4.0, глобалізації 4.0.

2. Потрібні сучасні транзити ефективних програм і практик їх реалізації в ЄС та розвинутих країнах. Дуже важливим є адекватність змісту українського виміру освіти 4.0 тому, що вже накопичено в реаліях 2023. Це передбачає, наприклад, інтеграцію до програм ЄС 2021–2023 рр.

3. Доцільно використати досвід ЄС в доповненні рамок компетенцій програмами, що розвивають навички, і через розвиток навичок змінювати розуміння рамок компетенцій. А для цього потрібно активно інтегруватись в програми розвитку ЄС, зокрема такі як «Наступне покоління» і те, що європейці називають європейським роком. Це рік навичок.

4. Розбудова освіти 4.0 в Україні є дуже важливим компонентом реформування освітньої діяльності в умовах війни та в реалізації плану Маршалла для України після перемоги. Питання практичної реалізації програми 4.0 в Україні – це питання стратегічних перспектив нашої держави. Адже саме освіта формує рівень інноваційної готовності до змін людського капіталу.

Список використаних джерел

1. Міністр освіти і науки України презентував програму великої трансформації «Освіта 4.0: Український світанок». МОН України: веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ministr-osviti-i-nauki-ukrayini-prezentuvav-programu-velikoyi-transformaciyi-osvita-40-ukrayinskij-svitanok> (дата звернення: 10.12.2022)
2. *Catalysing Education 4.0 Investing in the Future of Learning for a Human-Centric Recovery INSIGHT REPORT MAY 2022*. WEF: веб-сайт. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Catalysing_Education_4.0_2022.pdf (дата звернення: 16.05.2022)
3. *Defining Education 4.0: A Taxonomy for the Future of Learning. White paper January 2023* WEF: веб-сайт. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Defining_Education_4.0_2023.pdf (дата звернення: 12.12.2022).
4. *Education and Training. European Commission*: веб-сайт. URL: https://commission.europa.eu/topics/education-and-training_en (дата звернення: 12.12.2022).
5. *NextGenerationEU. Ensuring the EU is prepared for future challenges and opportunities. European Commission*: веб-сайт. URL: https://next-generation-eu.europa.eu/recovery-and-resilience-facility_en (дата звернення: 12.12.2022).
6. *Reports*: WEF: веб-сайт. URL: <https://www.weforum.org/reports/> (дата звернення: 23.12.2022).
7. *European Year of Skills 2023. European Commission*: веб-сайт. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-year-skills-2023_en (дата звернення: 23.12.2022).